

БЪРЗИЯТЪ ГОСТЪ

Въпрѣки ранния часъ на утрото, въпрѣки че този день бѣше недѣля, хората на Шипъ каго подплашено стадо се тѣлпѣха, блѣскаха и шумѣха по площади и улици. Войната между Германия и Югославия бѣ обявена. Тѣхнитѣ мѣже бѣха събрани въ градската казарма отъ сръбскитѣ офицери.

А германцитѣ идѣха. Люти битки се водѣха по цѣлата граница. Идѣше редъ и на Шипъ. Идѣше редъ и на щипяни. И тѣ трѣбваше съ оржие въ рѣка да спратъ буйния устремъ на германцитѣ. Щипскитѣ мѣже мѣлчаливо седѣха въ казармата и се услушваха въ далечнитѣ тѣтнежи. Тия изпечени българи напѣргаха слухъ и не страхъ, а луда радостъ ги правѣше нетѣрпеливи и бледи. Тѣтнежитѣ идѣха — тѣтнежи отъ Бѣлгария! Двайсетъ и три години се бориха тѣ и чакаха звука на тия тѣтнежи, които ревѣха до небето, че черната кървава граница между тѣхъ и Бѣлгария е паднала! Слушаха далечния тѣтнежъ на боя и треперѣха.

Началникъ на тая дружина българи бѣ щипянинътъ Лазо. Баща му, първи гражданинъ на Шипъ, преследванъ и разоренъ за комитаджийство, бѣ умрѣлъ внезапно. Сърбитѣ не бѣха отсѣкли главата му, но сърдцето му се бѣ прѣснало само. Двамата му братя, подарани отъ сърбитѣ къмъ Шумадия за посърбване въ сръбскитѣ училища, избѣгаха въ Бѣлгария. Цѣли дваайсетъ и три години до ушитѣ на Лазо достигаха неясни слухове за тѣхъ. Говорѣше се, че скитали бѣси и гладни изъ столицата на Бѣлгария, че си правѣли отъ шума колиби въ градината, че слугували по кръчмитѣ за хлѣбъ, но учили, учили бѣлгарско четмо и писмо и напредвали.

Лазо остана въ Шипъ и, когато порастна, чу, че двамата му братя станали голѣми хора въ Бѣлгария. И той искаше да стане голѣмъ човѣкъ въ Шипъ. но сърбитѣ го мразѣха, два пѣти лежа въ затвора... И той помисли, че животътъ за него бѣ свѣршенъ, че никога нѣма да види братята си, никога нѣма да види Бѣлгария. Единъ день той написа писмо до по-голѣмия си братъ, който бѣ избѣгалъ отъ Шипъ преди раждането на Лазо:

„Мили ми и никога невиджани въ живота брате, дано Господъ даде да се срещнемъ на небето...“

Но сръбската стража улови писмото му. Тѣй близо бѣха братята на земята и тѣй невѣзможно бѣ да се видятъ. Надеждата за среща на далечното небе бѣше единичката утеха за Лазо.

И сега, изправенъ срѣдъ двора на сръбската казарма, той слухтѣше. Тѣтнежи! Германцитѣ идѣха! Падаха граници! Той ще отиде въ Бѣлгария! Ще иде при братята си!

Вестъта за страшното поражение на сърбитѣ раздвижи щипската казарма. Сръбскитѣ офицери изчезваха единъ по единъ. Последниятъ, който остана, подъ страхъ на разстрелване, даде заповѣдъ на Лазо да поведе дружината си къмъ Прилепъ.

И тѣ трѣгнаха. Наблюдавани отъ сърбитѣ, гладни, неали три дни и три ноци, щипскитѣ момчета бърже вѣрвѣха подиръ Лазо.